

Täysistunto

Keskiviikko 18.5.2022 klo 13.59—18.09

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuk- sien ylimääräisestä indeksitarkistuksesta vuonna 2022

Hallituksen esitys HE 75/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjär-
jestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvalio-
kuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä
noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskus-
telun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Sarkkinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.36 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa
puhemies! Venäjän hyökkäyssodan kiihdyttämä inflaatio ja erityisesti energian ja ruoan
hinnannousu ovat olleet voimakkaita jo alkuvuodesta 2022. Tässä hallituksen esityksessä
pienituloisten etuudensaajien ostovoiman tukemiseksi tehtäisiin ylimääräinen indeksitar-
kistus eräisiin kansaneläkeindeksiin sidottuihin perusturvaetuuksiin sekä toimeentulotu-
keen. Indeksitarkistus tehtäisiin 1.8.2022, ja sen perusteena olisi tämän vuoden tammi—
maaliskuun kuluttajahintaindeksien keskiarvo. Vuoden 2023 alusta indeksitarkistus tehtäi-
siin taas normaalisti.

Ylimääräinen kansaneläkeindeksin tarkistus koskisi tiettyjä perusturvaetuuksia ja raha-
määriä. Pienituloisten ostovoiman parantamiseksi kansaneläkeindeksin tarkistus tehdään
kansaneläkelaisissa, kansaneläkelain voimaanpanolaissa ja takuueläkkeestä annetussa lais-
sa säädettyihin etuuksiin ja rahamääriin. Näitä etuuksia ovat kansaneläkkeet, perhe-eläk-
keet ja lapsikorotus sekä takuueläke. Eläketukilain mukainen eläketuen määrä on täysi-
määräisen takuueläkkeen suuruinen, joten senkin määrä tulee tarkistettavaksi.

Myös maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain ja maata-
lousyrittäjien luopumistuesta annetun lain mukaiseen luopumistuen täydennysosaan teh-
dään ylimääräinen indeksitarkistus.

Myös rintamasotilaseläkelain ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain
mukaista rintamalisän ja sotilasavustuslain mukaista sotilasavustuksen perusavustuksen
määrää tarkistetaan, samoin ylimääräisen rintamalisän määräytymistä koskevat rahamää-
rät sekä vammaisuuksista annetun lain mukaisten vammaisuuksien määrät.

Sairausvakuutuslain mukaista sairaus- ja vanhempainpäivärahojen sekä erityishoitorah-
an vähimmäismäärää sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusraha-
etuuksista annetun lain mukaista kuntoutusrahan vähimmäismäärää tarkistetaan. Lisäksi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2022 vp

tarkistetaan työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa, peruspäivärahan korotusosaa, työmarkkinatuen määrää sekä työmarkkinatuen korotusosan ja lapsikorotuksen määrää. Näin ollen myös ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan määrä nousee, samoin vuorotte-luvapaakorvauksen määrä sekä starttirahan määrä.

Myös toimeentulotuen perusosan määrä tarkistetaan, samoin opintotukilain mukaisen opintorahan, opintorahan huoltajakorotuksen ja oppimateriaalilisän sekä aikuiskoulutus-etuuksista annetun lain mukaisen aikuiskoulutustuen perusosan määrä.

Täyden kansaneläkkeen määrä vaikuttaa eläketuloista tehtävään eläketulovähennykseen siten, että eläkeläisten verotus kevenee. Yksittäiset etuudet nousisivat noin kolme ja puoli prosenttia. Esimerkiksi täyden kansaneläkkeen määrä nousisi noin 24 euroa kuukau-
dessa, työmarkkinatuen määrä noin 26 euroa kuukaudessa, toimeentulotuen perusosan määrä noin 18 euroa kuukaudessa ja itsenäisesti asuvan täysi-ikäisen opintoraha noin 14 euroa kuukaudessa.

Etuudensaajien tilanteeseen vaikuttaa myös se, että nyt korotettavaksi esitettävät etuudet vaikuttavat myös toisiinsa. Yksilön tai perheen saaman korotuksen lopullinen määrä vaihtelee ja on tapauskohtainen. Kuitenkin myös perustoimeentulotukea saavien etuuk-sien kokonaismäärä pääsääntöisesti kasvaa, kun myös toimeentulotuen perusosan määrää tarkistetaan.

Ylimääräisen kansaneläkeindeksitarkistuksen tekeminen 1.8.22 lisäisi valtion menoja arviolta 93,8 miljoonaa euroa vuonna 2022 ja arviolta 10 miljoonaa euroa vuonna 2023. Li-säksi kuntien menot kasvaisivat arviolta 10,1 miljoonaa euroa vuonna 22. Ehdotus pienen-täisi työllisyysrahaston työttömyysvakuutusmaksuilla rahoitettavia etuusmenoja noin 5 miljoonaa euroa. Eläketulovähennyksen kasvaminen vaikuttaa jonkin verran keventävästi myös työeläkettä saavien eläkeläisten verotukseen ja tukee eläkeläisten ostovoimaa. Elä-
ketulovähennyksen suurenemisen arvioidaan vähentävän verotuloja vuonna 2022 noin 59 miljoonaa euroa. Tästä 18 miljoonaa euroa kohdistuisi valtiolle, 36 miljoonaa euroa kun-nille, 2 miljoonaa euroa seurakunnille ja 3 miljoonaa euroa sairausvakuutuksen sairaanhoi-tomaksuun. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Aittakumpu poissa. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

15.40 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Sarkkiselle tämän tärkeän ko-
rotuksen esittelystä, joka vasemmistoliiton vaatimuksesta hallituksessa sovittiin. Tässä hallituksen esityksessä ehdotetut kansaneläkeindeksiin sidottujen perusturvaetuuksien sekä toimeentulotuen ylimääräiset indeksitarkastukset ovat välttämätön ja tarpeellinen kä-
denojennus ja erityisesti kaikista pienituloisimmille. Hallituksen esityksessä esitettävän korotuksen myötä yksittäiset kansaneläkeindeksiin sidotut etuudet nousisivat tosiaan elo-
kuusta alkaen noin kolme ja puoli prosenttia. Tämä tarkoittaa esimerkiksi täyteen kansan-
eläkkeeseen noin 24 euron korotusta ja opintorahaan noin 14,5 euron korotusta kuukaudek-
sa.

Itse toimin myös Euroopan neuvostossa, ja esimerkiksi siellä Suomea on sen alaisen Eu-roopan sosiaalisten oikeuksien komitean taholta useasti kritisoitu siitä, että perusturvam-me ei normaalioloissakaan ole riittävällä tasolla. Myös esimerkiksi Ihmisoikeusliiton ja Amnestyn viime vuonna julkaiseman tärkeän raportin mukaan perusturvan taso ei tällä het-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2022 vp

kellä turvaa riittävää toimeentuloa eikä myöskään taloudellisten ja sosiaalisten oikeuksien toteutumista.

No, tilanne on siis pitkään ollut monille jo valmiiksi hyvin haastava. Jo aiemmin tänä vuonna inflaatio on kiihtynyt, ja ihan tavallisten kansalaisten elämään olennaisesti vaikuttavien energian ja ruuan hinnan nousu on nyt ollut erittäin voimakasta. Ja nyt vielä, kuten ministeri totesi, Venäjän hyökkäyssota on edelleen vain nopeuttanut elinkustannusten nousua. Tämä erityisesti tuntuu sitten kaikista köyhimpien arjessa ja kukkarossa.

Onkin nyt tosi tärkeää, että näin haastavassa tilanteessa pienituloisimpia vastaan tullaan, minkä takia tämä ylimääräinen indeksikorotus on tosi tarpeellista nyt tehdä. Suomessa jokaiselle on taattava mahdollisuus riittävään toimeentuloon, ja vasemmistoliiton tavoitteena on tietenkin nostaa ylipäätään perusturvan tasoa ja myös yksinkertaistaa sosiaaliturvajärjestelmää kokonaisuudessaan.

No, tämä ylimääräinen korotus on välttämätöntä tehdä hintojen nousun aiheuttaman eriarvoistumisen hillitsemiseksi. Tämän lisäksi ajattelen, että elinkustannusten kohoamista on kuitenkin vielä jatkossakin seurattava ja sitten on varauduttava mahdollisiin lisätoimenpiteisiin tilanteen niin vaatiessa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen Mikko, olkaa hyvä.

15.43 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Sarkkiselle lakiesityksen esittelystä. — Saimme elää Euroopassa ja Suomessa pitkään rauhallista aikaa. Meillä on ollut toki murheemme, kuten finanssikriisi, eurokriisi, hidas talouskasvu, pitkäaikais-työttömyys ja korona. Isossa kuvassa olemme voineet pitkään luottaa siihen, että asiat kehittyvät suotuisasti. Nyt Ukrainan sota laittaa kaiken uuteen asentoon. Euroopan kokonaisturvallisuus on muuttunut, ja epävarmuus on suurta. Emme vielä tiedä, mitä kaikkea alkanut uusi aika tuo eteemme, mutta kuluvana talvena ja keväänä olemme saaneet esimakua siitä. 30 vuoden tauon jälkeen inflaatio on lähtenyt vauhtiin. Samalla pankkilainojen korot ovat nousussa. Hintojen nousu tuntuu vahvasti kansalaisten kukkarossa. Vallitsevassa tilanteessa valtion tulee reagoida, kuten juuri nyt toimitaan.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan korotettavaksi käytännössä kaikkia keskeisimpiä Kelan myöntämiä etuuksia perhevapaista opintotukeen. Ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan ja vuorotteluvapaakorvauksen sekä starttirahan määrät nousevat. Yksittäiset etuudet nousevat noin kolme ja puoli prosenttia. Esimerkiksi täyden kansaneläkkeen määrä nousisi noin 24 euroa, peruspäivärahan ja työmarkkinatuen määrät noin 26 euroa ja opintoraha noin 14,50 euroa kuussa. Toimeentulotuen perusosan määrä nousisi noin 18 euroa kuussa.

Perustelut ovat selvät: Energian ja ruuan hinta on kallistunut voimakkaasti. Hintojen nousu iskee kipeimmin pienituloisiin. Ilman etuuksien ylimääräistä korotusta ostovoima heikkenisi merkittävästi. Tulonsiirrot ovat tärkeä osa hyvinvointivaltiota. Niiden riittävyys pitää varmistaa.

Arvoisa puhemies! Keskellä Eurooppaa soditaan. Valtio ei kykene kompensoimaan kaikkia ongelmia, joita tulevaisuus tuo. Meidän tulee havahtua myös siihen, että elintalomme tulee laskemaan. Mutta heikoimmista pidetään huolta ja apua tarvitsevaa autetaan. Se on sivistystä. Se on oikein. Se on arvojemme mukaista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2022 vp

On meidän aikamme kantaa yhteistä vastuuta. Raskaitakin aikoja voi tulla. Viisailla päätöksillä helpotamme ja ratkaisemme tilanteita. Yhdessä toimien selviämme, tästäkin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

15.47 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! On jokapäiväinen tosiasia, että monet elämälle välttämättömät kustannukset ovat nousseet yli kriittisen pisteen. Huomaamme sen tankatessamme autoa, maksaessamme lämmityslaskuja, remontoidessamme kotia tai ostaessamme ruokaa. Tämä kaikki ilmentyy sillä, että samalla rahalla saamme vähemmän, tai pahimmillaan niin, että toimeentulo on täysin selviytymistä laskuista tai huolta siitä, miten päivän ruuan voisi hankkia, kun tili huutaa tyhjyyttään.

Tässä valossa hallituksen esitys on reagointia vallitseviin ongelmiin, kun hintojen nousu on paikoin sietämätöntä. Huomio kohdistuu, kuten kuuluukin, erityisesti pienituloisiin ihmisiin. Hallitus siis ehdottaa pienituloisten etuudensaajien ostovoiman tukemiseksi ylimääräistä indeksitarkistusta perusturvaetuuksiin sekä toimeentulotukeen.

Tässä yhteydessä on myös poikkeuksellista, että korotus tehdään keskellä vuotta, siis 1.8.22 alkaen.

Nämä toimet vaikuttavat myös työttömyysetuuksiin, joten esimerkiksi ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan, vuorotteluvapaakorvauksen sekä starttirahan määrät nousevat myös. Korotusten määrät vaihtelevat tilannekohtaisesti, mutta esimerkiksi täyden kansaneläkkeen määrä nousisi noin 24 euroa kuukaudessa ja itsenäisesti asuvan täysi-ikäisen opintoraha nousisi noin 15 euroa kuukaudessa.

Puhemies! Nämä korotukset auttavat mutta eivät tietenkään ratkaise lopullisesti kaikkia pienituloisten toimeentulo-ongelmia. Hallitus osoittaa tilannetajua ihmisten arjen vaikeuksia ymmärtäessään ja tunnistaessaan, että ostovoiman tukeminen on myös edellytys pärjäämiselle.

Puhemies! Isossa kuvassa myös auttaisi se, että köyhän asiaa ymmärrettäisiin myös Venäjällä, jonka hyökkäyssodan vaikutukset näkyvät bensapumpuilla ja yleisenä levottomuutena kaikkialla maailmassa. Putinin sota moukaro i jokaisen taloutta aivan kestä mättö mästi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

15.50 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Inflaation kiihtyminen on johtanut ja johtamassa ostovoiman tuntuvaan heikkenemiseen. Tämä tuntuu rankimmin niillä, joiden tulot ovat hyvin pienet. On tärkeää, että reagointi meneillään olevaan kehitykseen on nopeaa. Lainmuutos auttaa kaikkein vaikeimmassa tilanteessa olevia.

Arvoisa puhemies! Aikaistettu kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien indeksitarkistus on perusteltu tässä hintojen nousutilanteessa, erityisesti energian ja ruuan hinnan nousu on ollut poikkeuksellisen voimakasta tänä vuonna. Nousu alkoi jo ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaan, mutta hyökkäyksen vaikutukset ovat kiihdyttäneet hintojen nousua entisestään.

Ylimääräisen aikaistetun korotuksen piirissä olisivat muun muassa kansaneläke, takuueläke, perhe-eläke ja lapsikorotus. Kansaneläkemuutoksen seurannaisvaikutuksiin kuuluu myös eläketulovähennyksen suureneminen, joka vähentää tämän vuoden verotuloja 59 miljoonalla eurolla ja keventää jonkin verran myös työeläkettä saavien eläkkeensaajien verotusta. Aikaistettu indeksikorotus koskee monia muitakin etuuksia kuin eläkkeitä: se kos-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2022 vp

kee esimerkiksi työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa, toimeentulotuen perusosaa ja opintorahaa. Myös maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain mukaiseen luopumistuen täydennysosaan ehdotetaan tehtäväksi ylimääräinen indeksitarkistus. Luopumistukijärjestelmästä luovuttiin vuoden 2018 lopussa, eikä uusia luopumistukia enää siis myönnetä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski poissa. — Edustaja Mäkisalo-Ropponen, olkaa hyvä.

15.52 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tämän esityksen tavoitteena on turvata pienituloisten eläkkeensaajien ja edunsaajien maksukykyä kiihtyvän inflaation tilanteessa. Myös energian ja polttoaineiden hinnannousu esimerkiksi venäläisestä energiasta irrottautumisen johdosta voi johtaa eriarvoisuuden lisääntymiseen suomalaisessa yhteiskunnassa. Tavoittelemamme vihreän siirtymän nopeuttaminen ei tule onnistumaan, ellei sitä tehdä sosiaalisesti oikeudenmukaisesti. Kaikkein heikoimmassa taloudellisessa asemassa olevia ei saa laittaa globaalien kriisien tai yhteiskunnallisten muutosten maksumiehiksi. Erityisesti nyt epävarmoina aikoina on tärkeää, että jokaisesta kansalaisesta pidetään huolta ja toimeentulo turvataan. Toisaalta on myös muistettava, että tilanne ei ole ollut perusturvan osalta hyvä aiemminkaan.

Puhemies! Tämä lakiesitys on siis erittäin perusteltu, ja tämä päätös korottaa suurinta osaa kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksia ja rahamääriä noin 3,5 prosenttia, mutta on myös muistettava, että eri etuudet vaikuttavat myös toisiinsa, eli etuusmäärä vaihtelee tapauskohtaisesti. Kaikkein tärkeintä on kuitenkin muistaa, että jatkossa tarvitsemme perusturvaan perusteellisemman korjausliikkeen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Berg poissa. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

15.53 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Elinkustannusten äkillinen nousu vaikuttaa pienituloisten arkeen syvästi. Perusturvan taso Suomessa ei ole normaalioloissakaan kovin hyvä. Köyhimpien elämään vaikuttaa myös korkea asumisen hinta. Hintojen nousu saattaa nyt yhtäkkiä viedä perheeltä kasvikset lautaselta tai lapselta harrastuksen tai sitoa perheen lomallakin kotiin, kun ei ole varaa liikkua. Vasemmistoliiton politiikan ytimessä on pienituloisista huolehtiminen ja hyvän elämän takaaminen sekä riittävän elintason varmistaminen myös heille.

Eläkeläisten lisäksi Suomessa elää paljon työikäisiä, jotka eivät voi nostaa elintasoaan työllä: työkyvyttömyyseläkeläiset, kotona vauvaa hoitavat vanhemmat, pitkäaikaistyöttömät, joiden ainoa tulo on sosiaaliturva. Meidän tulee pitää huolta riittävästä perusturvan tasosta, ja siksi on tärkeää, että kiihtyneen inflaation aikana voimme nopeasti reagoida tilanteeseen ja pyrkiä helpottamaan myös köyhimpien ja pienituloisimpien taloudellista tilannetta.

Arvoisa puhemies! Hallitus on tehnyt päätöksen etuuksien poikkeuksellisesta kesken vuoden tulevasta indeksikorotuksesta, joka tulisi voimaan esityksen mukaan 1.8. Ministeri Sarkkisen ehdottaman ja esittelemän lakiehdotuksen lisäksi hallitus on muun muassa linnannut, että toimeentulotuessa tulisi ottaa huomioon kohonneet energialaskut. Vaikka nyt tehtävä kansaneläkeindeksin ylimääräinen korotus on melko pieni — suurimmalle osalle

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2022 vp

etuudensaajista joitakin kymppenä kuukaudessa — se on kuitenkin välttämätön toimi estääksemme köyhyyden ja eriarvoisuuden lisääntymistä.

Tarvitsemme myös muita toimenpiteitä niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä huolehtiaksemme siitä, etteivät geopoliittisen epävarmuuden ja maailmanmarkkinoilla tapahtuvien šokkien vaikutukset kohdistuisi epäsuhtaisesti juuri köyhiin. Lyhyellä aikavälillä meidän on mietittävä esimerkiksi köyhien ja pienituloisten liikkumisen tukemista julkisessa liikenteessä. Lisäksi meidän on ennaltaehkäistävä lapsiperheiden köyhyyttä parantamalla matalan kynnyksen palveluiden saatavuutta ja tukemalla esimerkiksi kunnallisesti järjestettäviä puistoruokailuita.

Suomen on kohdattava nyt tämä tosiasia. Pitääksemme kaikki ihmiset mukana täysipainoisina yhteiskunnan jäseninä Suomen sosiaaliturvaa olisi jo nostettava pysyvästi. Samoin meidän on puututtava asumisen kalleuteen. Itse kannatan lämpimästi perustuloa, jolla voimme varmistaa perustoimeentulon kaikille heidän elämäntilanteestaan riippumatta. Yhteiskuntamme hyvinvointi vaatii päämäärätietoisuutta ja suurempaakin visiota yhdenvertaisesta ja köyhyydestä vapaasta Suomesta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja al Tae, poissa. — Edustaja Kiljunen Kimmo, olkaa hyvä.

15.57 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Aivan ensimmäiseksi haluan onnitella ministeri Sarkista ja koko hallitusta siitä, että teillä on omatunto paikallaan. — Tällä hallituksella on aidosti omatunto paikallaan, sillä me tiedämme tämän tilanteen: ryöstäytynyt inflaatio — siinä on monia tekijöitä, kansainvälisiä tekijöitä ja myöskin kotimaisia tekijöitä — ja tämä nopeasti kasvanut inflaatio saattaa ennen kaikkea kaikkein pienituloisimmat ihmiset vaikeuksiin. Siinä mielessä hallitus reagoi hienolla tavalla lähtiessään korottamaan kansaneläkeindeksiin sidottuja indeksejä, mukaan lukien tietysti kansaneläkeindeksi ja taitettu indeksi. Siinä on myöskin muita pienituloisia ihmisiä, kuten opintorahan saajia, toimeentulotuen saajia ja niin edelleen, joista on tänään useammassa puheenvuorossa puhuttu.

Tämä on tärkeä asia. Tämä on siis aikaistettu, ylimääräinen indeksikorotus, ja se vastaa tähän huutoon, että inflaatio on ryöstäytynyt käsistä.

Kuitenkin kannattaa muistaa, että kun me puhumme eläkkeistä — ja tässä puhutaan myöskin eläkkeistä — niin nyt tässä tapauksessa emme puhu primäärisesti vanhuuseläkeläisistä, koska se vanhuuseläke Suomessa ei ole kansaneläke eikä takuueläke. 70 prosenttia täyttää kansaneläkettä saavista ja myöskin takuueläkettä saavista on työikäisiä ihmisiä eli työkyvyttömyyseläkeläisiä. Kyllä, he ovat erittäin haavoittunut ryhmä suomalaisessa yhteiskunnassa, joilla toimeentulo on tosi suuressa vaikeudessa, ja myöskin aikanaan kun siirtyvät sitten vanhuuseläkkeelle, heille on pieni eläketurva tulossa. On tärkeää, että heitä autetaan, mutta 98 prosenttia yli 65-vuotiaista eläkkeellä olevista ihmisistä saa työeläkettä.

Nyt kun tässä tehdään aikaistettu korotus näihin kansaneläkesidonnaisiin Kela-tukiin, niin ehdottaisin hallitukselle vakavasti pohdittavaksi myöskin sitä, että tälle valtaenemmistölle vanhuuseläkkeellä olevista ihmisistä, jotka saavat vain työeläkettä, myöskin tehtäisiin aikaistettu indeksitarkistus. Työeläkeindeksiin — kuuluisa taitettu indeksi, joka sinänsä vaatisi myöskin korjausta, mutta en ota sitä tässä yhteydessä esille — tämä indeksitarkistushan tehdään vain 1. päivä tammikuuta kunakin vuonna. Olisiko nyt tässä ryöstäytyneessä inflaatiotilanteessa myöskin kaikkiin vanhuuseläkkeisiin tehtävä tällainen yli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2022 vp

määräinen indeksitarkistus kesken vuotta, esimerkiksi nyt 1.8. alkaen, mikä tässäkin on esillä? Tämä minusta olisi erittäin tähdellistä juuri sen vuoksi, että me tunnistamme sitten sen, että suurin osa iäkkäistä ihmisistä eli vanhuuseläkeläisistä saa nimenomaan työeläkettä, ja tätä ehdottaisin nyt hallitukselle pohdittavaksi.

Arvoisa puhemies! En avaa nyt keskustelua tästä muusta indeksipohjasta — siitäkin voisi käydä keskustelun, mukaan lukien tämä taitettu indeksi, joka tässä on kuormana ja kaiken päällä — mutta nyt ainakin tämä ylimääräinen tarkistus myöskin työeläkeindeksiin olisi aiheellinen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ehdimme ottaa vielä yhden puheenvuoron ennen ministerin puheenvuoroa tähän yhteyteen. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

16.00 Ilmari Nurminen sd: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Myös minä haluan kiittää ministeri Sarkkista näistä indeksikorotuksista. Kuten tiedetään, niin eletään hyvin poikkeuksellisia aikoja, ja niin ruuan kuin muun elämisen kustannukset ovat nousseet ja näiden vaikutus erityisesti pienituloisiin on huomattava. Sen takia on äärettömän tärkeää, että niin toimeentulotuen perusosaa, takuueläkettä, työmarkkinatukea, opintotukea, kansaneläkettä ja muita Kela-sidonnaisia indeksejä tarkastetaan ja sitä kautta helpotetaan ja huomioidaan ja autetaan erityisesti yhteiskunnan heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä.

Itsekin voisin vielä kysyä tätä samaa, mitä edustaja Kiljunen: Miten me ulotamme tätä myös pienempiin työeläkkeisiin? Siellä on kuitenkin iso ryhmä myös hyvin pienituloisia, jotka tarvitsevat tässä tilanteessa myös sitä ostovoimaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt on ollut niin lyhyitä puheenvuoroja, että edustaja Yrttiahon puheenvuoro tiiviinä mahtuu mukaan.

16.01 Johannes Yrttiaho vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Todellakin tämä on tarpeellinen ja tärkeä esitys hallitukselta, mutta täytyy toki todeta, että tällaisenaan täysin riittämätön. Ongelmahan tässä on se, että nyt näitä joitakin etuuksia korotetaan tammi—maaliskuun indeksien keskiarvolla ja tämä korotus astuu voimaan vasta 1.8. ja tiedetään, että tässä on inflaatio kiihtymässä. Tällä hetkellä se on 5,7 prosenttia, eli tämä esityksen mukainen 3,5 prosentin korotus tarkoittaa käytännössä sitä, että pienituloisilla menee ostovoiman suhteen kyllä miinukselle.

Tämä esityshän tarkoittaa siis todellakin, että täyden kansaneläkkeen määrä nousisi noin 24 euroa kuukaudessa, peruspäivärahan ja työmarkkinatuen määrä nousisi noin 26 euroa kuukaudessa, itsenäisesti asuvan täysi-ikäisen opintoraha 14,5 euroa kuukaudessa ja toimeentulotuen perusosan määrä nousisi noin 18 euroa kuukaudessa. Tietysti sitten eri etuuksien yhteensovittamisen myötä nämä todelliset korotukset voivat olla vähän pienempiäkin. Olisikin todella tärkeää — siis jatkossa ja hyvin pian jo — hallituksen saada aikaiseksi ihan koko sosiaaliturvajärjestelmäänkin tasokorotus koko järjestelmän mitassa, nimittäin nämä hintojen nousupaineet ovat sikäli kovia nyt.

Sen verran täytyy sanoa vielä tästä Suomen Nato-päätöksestä, että se mitä todennäköisimmin lisää jännitteitä Euroopassa ja tulee kyllä vaikuttamaan myös talouteen. Euroopan talousnäkymät muuttuvat entistä heikommiksi, ja kun Saksassa ja Keski-Euroopassa näin tapahtuu, niin se heijastuu nopeasti Suomen vientiteollisuuden kautta täällä meidän kan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2022 vp

santalouteemme ja työllisyysasteeseen sitä kautta laajasti ihmisten toimeentuloa heikentäen.

Toivonkin, että nyt tässä olemme käsittelemässä vasta päänavausta. Kun tämä noin 100 miljoonan menolisäys tässä tapahtuu — kustannusvaikutus tietysti on isompi verovaikutusten kautta — niin 100 miljoonan menolisäys on suhteellisen vaatimaton, kun katsoo vaikka, että tänä keväänä on hallitus päättänyt useiden satojen miljoonien lisäämisestä esimerkiksi aseisiin ja turvallisuusviranomaisten toimintaan.

Mutta kiitos tähänastisesta. Toivon, että työ jatkuu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edelleen tilanne on semmoinen, että mahtuu vielä yksi kolmen minuutin puheenvuoro. Jos edustaja Hoskonen tiivistää siihen, niin olkaa hyvä.

16.05 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia puheenvuorosta. Lyhyesti: Tämä lakiesitys on ihan ajankohtainen ja arvostettava. Heikoimmista pidetään huoli, se on selvä asia.

Se, mistä minä olen todella huolissani, on kustannusten nousu, mistä asiasta edellinen edustaja Yrttiaho puhui puheenvuorossaan ja moni muu edustaja tässä on käyttänyt samansuuntaisen puheenvuoron. Tänäkin päivänä talousvaliokunnassa oli käsitellyssä asia päästökaupan ulottamisesta liikenteeseen, mikä tarkoittaisi käytännössä polttoainemittareilla pumppuhintoihin pahimmillaan 40—50 prosentin korotusta litraan. Sitten kun energian hinta tämän takia nousee — ihan varmasti nousee — ja pahoin pelkään sitä, että Venäjä lopettaa lähiaikoina tiettyjen tapahtumien takia maakaasun myynnin Suomeen, niin se tulee iskemään tämän maan talouteen, sanoisin, se iskee pahemmin kuin sairaskohtaus. Se tulee vaikuttamaan siihen, että tämän ensimmäisen kvartaalin talous, mikä elettiin, on plussalla, kasvu jotakin 1,5 prosentin tienoilla muistamani mukaan, suurin piirtein näin, mutta seuraavat kvartaalit tulevat olemaan jyrkkää alamäkeä.

Euroopan unioni työntää jalkaansa joka oven väliin. Sieltä tulee suomalaisille lisää maksettavia veroja, ja pahinta niissä on, arvoisa puhemies, se, että kun kyseiset verot viedään Suomesta Brysseliin, se tulee aiheuttamaan sen, että Suomen valtiolle tuleva tuloveron ja eri muiden verojen virta pienenee, jolloin valtiontalouden vaje kasvaa. Olemme sellaisessa noidankehässä, josta ulospääsy — en sano, että se on mahdotonta — on erittäin vaikeaa. Minua hirvittää tämä meno, mitä nyt täällä eduskunnassa tehdään.

Tämä arvoisan ministerin esittelemä lakiesitys on hyvä, tämä on positiivinen — kannatan lämpimästi — mutta siitä, että me mennään tälle tielle, että nostetaan omia kustannuksia ja maksetaan ulos rahaa ja elämme seitsemän miljardia velkaa vuodessa, voin, arvoisa puhemies ja arvoisa ministeri, vakuuttaa, että nämä juhlat eivät jatku pitkään. Hartaasti toivon olevani väärässä, mutta pahoin pelkään, että olen oikeassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Sarkkinen, kolme minuuttia.

16.07 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia keskustelusta ja myös kannustuksesta. On ylipäättään hyvä asia, että sosiaaliturvaetuutemme ovat pääsääntöisesti indeksisidonnaisia. Kuitenkin tällaisessa aika poikkeuksellisessa tilanteessa, kun elinkustannukset nousevat hyvin nopealla tahdilla, on vuodenvaihteessa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2022 vp

tulevaan normaaliin indeksikorotukseen monelle pienituloiselle hyvin pitkä aika. Siksi päätimme korottaa näitä kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksia ylimääräisellä indeksikorotuksella jo kesken vuoden, ja samalla tarkistettiin tätä eläketulovähennystä, joka auttaa siis jonkin verran myös työeläkettä saavia.

Täällä kysyttiin siitä, miksi ei myös työeläkeindekseihin tehty vastaavia korotuksia. Ehkä totean, että tämä on nopea keino, joka on yksin hallituksen päätettävissä oleva asia, kun puhutaan näistä verorahoitteisista etuuksista. Kun mennään työeläkejärjestelmän puolelle, reagointia ei ehkä pystytä tekemään yhtä nopeasti. Kyse on myös kolmikantaisista asioista, joissa ovat mukana palkansaajat ja työnantajat, joten tämäntyyppinen hyvin nopea hallituksen yksipuolinen reagointi ei työeläkejärjestelmän kautta ehkä ole samalla tavalla helppoa.

Tämä esitys siis yhteensä korottaa tänä vuonna etuuksia reilulla 100 miljoonalla eurolla ja keventää eläkeläisten verotusta noin 60 miljoonalla, joten siinä mielessä tämä on suurin piirtein se mittakaava, missä liikutaan. Ymmärrän, että tämä ei kata kaikkia nousevia kustannuksia kaikille ja että voi kritisoida esitystä siitä, että se on liian vaatimatonta, mutta näen kuitenkin tämän tärkeänä ja toteuttamiskelpoisena tapana kesken vuoden reagoida tähän nousevien hintojen tilanteeseen ja tukea kaikista pienituloisimpia. Toki hallitus on tehnyt muitakin toimia tämän hintojen nousun vastaamiseksi, kuten nostanut työmatkavähennystä ja keventänyt polttoaineen jakeluvelvoitetta, tavoitteena helpottaa liikkumisen kallistumista suomalaisille. On selvää, että kun tämä hintojen nousu on näin laaja-alaista, niin sitä täytyy edelleen seurata ja on oltava valmius tehdä myös lisätoimia.

Mutta, arvoisa puhemies, lopuksi totean, että yhdyn näkemyksiin siitä, että perusturvan taso Suomessa vaatii yleisestikin ottaen korotusta. Tähän ovat myös kansainväliset elimet kiinnittäneet toistuvasti huomiota. Me korotimme hallituskauden alussa monia etuisuuksia, perusturvaetuisuuksia, kansan- ja takuueläkettä, ja toivon, että pystyisimme löytämään ylivaalikautisen parlamentaarisen sitoumuksen perusturvan tason korottamiseen, jotta pystyisimme helpottamaan pienituloisten suomalaisten elämää ja myös vähentämään toimeentulotukiriippuvuutta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.